

Nr 41

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om förfarandet i anmärkningsmål, m. m. dels o c k i ämnet väckta motioner.

Genom en den 10 mars 1961 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 119, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning om förfarandet i anmärkningsmål, samt
- 2) förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272).

De genom propositionen framlagda författningsförslagen är av följande lydelse:

1) Förslag

till

förordning om förfarandet i anmärkningsmål

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

I denna förordning avses med revisionsmyndighet sådan statlig myndighet som enligt vad därom är särskilt stadgat har att pröva anmärkningar, framställda vid räkenskapsgranskning, samt med revisor den som å tjäns-
tens vägnar äger framställa sådan anmärkning.

Med sakägare förstås den som till följd av en vid räkenskapsgranskning uppmärksammas felaktighet åtnjutit obehörig ekonomisk förmån eller åsamkats förlust.

Förordningen äger icke tillämpning på anmärkning avseende skatt eller annan allmän avgift.

2 §.

Rättas icke vid räkenskapsgranskning uppmärksammas felaktighet, skall revisorn, om ej bestämmelserna i 5 § eller särskilda omständigheter eljest annat föranleda, framställa anmärkning rörande felaktigheten.

Anmärkning skall framställas skriftligen samt ange den räkenskap var-
emot anmärkningen riktas, grunden för anmärkningen, det anmärkta be-
loppet och namnet på sakägaren, dock att sakägarens namn må uteslutas
om denne till följd av felaktigheten åtnjutit obehörig ekonomisk förmån
men det likväl kan antagas, att krav i anledning av felaktigheten icke skall
komma att riktas mot honom.

3 §.

Ej må anmärkning gillas med mindre tillfälle lämnats myndighet eller annan, mot vars räkenskap anmärkningen riktats, att inkomma med skriftlig förklaring.

4 §.

Finnes myndighet eller annan, mot vars räkenskap anmärkning riktats, böra höras över anmärkningen, skall denna i huvudskrift eller bestyrkt avskrift delgivas vederbörande med anmodan att inom viss tid inkomma med skriftlig förklaring. Om hinder ej möter, skall delgivning därvid tillika verkställas med tjänsteman, som beslutat den åtgärd anmärkningen avser, samt namngiven sakägare för att bereda dessa tillfälle att inom utsatt tid yttra sig.

5 §.

Är det anmärkta beloppet ringa eller kan fortsatt handläggning av ärendet eljest antagas vålla mer arbete och kostnad än skäligt är, må anmärkningen avvisas. Vad nu sagts skall dock icke gälla, om det med hänsyn till andra förekommande omständigheter, såsom att beloppet avser tid efter annan återkommande utgift eller intäkt, finnes från allmän synpunkt påkallat att anmärkningen prövas.

6 §.

Revisionsmyndighets slutliga beslut i anmärkningsmål skall avfattas skriftligen och ange de skäl på vilka beslutet grundas.

Beslutet skall delgivas revisorn ävensom dem, med vilka anmärkningen delgivits.

7 §.

Anmärkning, som prövats av revisionsmyndighet, må icke återkallas.

8 §.

Har annan revisionsmyndighet än kammarrätten meddelat slutligt beslut i anmärkningsmål och har ej anmärkningen därvid avvisats med stöd av 5 §, må talan mot beslutet föras genom besvär hos kammarrätten av revisorn samt av myndighet eller annan, mot vars räkenskap anmärkningen riktats, ävensom av tjänsteman, som i 3 § sägs, och sakägare.

Över annat av revisionsmyndighet enligt denna förordning meddelat beslut må klagan icke föras.

9 §.

Mot kammarrättens utslag eller beslut över besvär i anmärkningsmål må talan icke föras.

10 §.

Har anmärkning gillats genom laga kraftvunnet beslut, skall myndighet eller annan, vars räkenskap anmärkningen avser, lämna revisionsmyndigheten redogörelse för de åtgärder som vidtagits i anledning av beslutet.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1962, från och med vilken dag vad som på grundval av författning eller eljest är gällande beträffande särskilt ansvar för statlig redogörare (redogöraransvar) icke längre skall

äga tillämpning, utom såvitt angår oriktig avgiftsberäkning hos tullverket.

Genom förordningen upphävas

§§ 8, 9, 10 och 11 förordningen den 11 december 1830 (nr 85) angående behandlingen av extraordinarie avskrivningsfrågor och anmärkningsmål, kungörelsen den 17 december 1920 (nr 840) angående anställande av reservationskrav,

kungörelsen den 12 december 1924 (nr 529) angående tid för framställande av anmärkningar vid uppbördsmäns och redogörarens räkenskaper m. m.,

så ock vad eljest i allmän författning eller föreskrift finnes stridande mot bestämmelserna i denna förordning.

Beträffande anmärkningar, som utställts till delgivning före förordningens ikraftträdande, skall vad dessförinnan varit gällande fortfarande tillämpas; dock må revisionsmyndigheten, om det finnes skäligt, underlåta att utkräva ersättning av redogörare på grund av anmärkning, som fastställts efter ikraftträdandet.

2) Förslag

till

förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)

Häri genom förordnas, att 68 § 2 mom., 70 § 2 mom. och 86 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

68 §.

2 mom. Har riksräkenskapsverket vid granskning av verkställd debitering funnit, att anledning föreligger till antagande att slutlig, kvarstående eller tillkommande skatt blivit någon påförd obehörigen eller med för högt belopp eller att skattskyldig tillgodoräknats överskjutande preliminär skatt med för lågt belopp, skall *ämbetsverket* underrätta vederbörande länsstyrelse härom. Länsstyrelsen har att verkställa den utredning i ärendet, som må finnas erforderlig, och att, *därest vederbörande finnes hava erlagt skatt obehörigen eller med för högt belopp eller tillgodoräknats överskjutande preliminär skatt med för lågt belopp, till honom återbetala* vad som för mycket erlagts. Finner länsstyrelsen eljest att förhållande, som nyss sagts, föreligger har länsstyrelsen likaledes att återbetala för mycket erlagt belopp.

68 §.

2 mom. Har vid granskning hos riksr revisionsverket av verkställd debitering befunnits, att anledning föreligger till antagande att slutlig, kvarstående eller tillkommande skatt blivit någon påförd obehörigen eller med för högt belopp eller att skattskyldig tillgodoräknats överskjutande preliminär skatt med för lågt belopp, skall vederbörande länsstyrelse *underrättas* härom. Länsstyrelsen har att verkställa den utredning i ärendet, som må finnas erforderlig, och att, *om förhållande som nyss sagts finnes föreligga*, återbetala vad som för mycket erlagts. Finner länsstyrelsen eljest sådant förhållande vara för handen, skall länsstyrelsen likaledes återbetala för mycket erlagt belopp.

¹ Senaste lydelse av 68 § 2 mom. se 1954: 340.

(Nuvarande lydelse)

Envar, som — — — mycket erlagt.

70 §.

2 m o m. *Finner länsstyrelsen efter anmälan av lokal skattemyndighet eller eljest, att skatt blivit från debitering obehörigen utesluten eller till för ringa belopp påförd eller att preliminär skatt blivit gottskrivnen med för högt belopp, har länsstyrelsen att efter hörande av den skattskyldige fastställa det belopp denne har att gälda.*

86 §.

Över länsstyrelsens — — — vederbörande länsstyrelse.

Sedan besvären — — — giva anledning.

Över kammarrättens — — — till prövning.

Vid prövning — — — under bedömning.

(Föreslagen lydelse)

Envar, som — — — mycket erlagt.

70 §.

2 m o m. *Har vid granskning hos riksrevisionsverket av verkställd debitering befunnits, att skatt blivit från debitering obehörigen utesluten eller till för ringa belopp påförd eller att preliminär skatt blivit gottskrivnen med för högt belopp, skall vederbörande länsstyrelse underrättas härom. Länsstyrelsen har att verkställa den utredning i ärendet, som må finnas erforderlig, och att, om förhållande, som nyss sagts, finnes föreligga, efter hörande av den skattskyldige fastställa det belopp denne har att gälda.*

Finner länsstyrelsen efter anmälan av lokal skattemyndighet eller eljest sådant förhållande vara för handen, skall länsstyrelsen likaledes, efter hörande av den skattskyldige, fastställa det belopp denne har att erlagga.

86 §.

Över länsstyrelsens — — — vederbörande länsstyrelse.

Besvärsmått tillkommer den som beslutet avser, så ock, när fråga är om beslut enligt 68 § 2 mom. eller 70 § 2 mom. i anledning av under rättelse från riksrevisionsverket, vederbörande revisor.

Sedan besvären — — — giva anledning.

Över kammarrättens — — — till prövning.

Vid prövning — — — under bedömning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1962.

Inledning

Den statliga revisionsverksamheten i egentlig mening utföres dels av det centrala revisionsverket, riksräkenskapsverket, och dels av specialrevisio-
ner hos vissa andra ämbetsverk. Gemensamt för all revisionsverksamhet,
utövad av de reviderande verken, är anmärkningsförfarandet, som utmyn-
nar i den så kallade *anmärkningsprocessen*. Genom en av vederbörande re-
visor framställd anmärkning mot en offentlig räkenskap anhängiggöres ett
anmärkningsmål, närmast riktat mot den befattningshavare, som är ansva-
rig för räkenskapen eller redovisningshandlingen, den så kallade redogöra-
ren. Under vilka omständigheter *redogöraransvar* inträder, är icke reglerat i
lag eller författning. Ansvar et grundar sig på den praxis som utbildat sig i
anmärkningsmålen. Dessa är administrativa mål. Dömande myndighet är i
första instans riksräkenskapsverket eller annan revisionsmyndighet samt i
andra och vanligen sista instans kammarrätten. Vissa mål kan föras upp till
regeringsrätten. Gällande bestämmelser angående anmärkningsmålen åter-
finnes i huvudsak i vederbörande ämbetsverks instruktioner samt i kungö-
relsen den 12 december 1924 med föreskrifter angående fullföljd av talan i
vissa besvär- och anmärkningsmål m. m. I övrigt är de regler som följes i
anmärkningsprocessen utformade av praxis.

Spörsmålen om redogöraransvaret och anmärkningsprocessen ävensom
vissa därmed sammanhängande frågor har under senare tid vid flera till-
fällen tagits upp till diskussion såväl inom riksdagen som av olika myndig-
heter och utredningar. Sedan riksdagen uttalat sig för en allmän utredning
av hithörande frågor tillkallades den 30 juni 1955 regeringsrådet E. L. Ecker-
berg (ordförande), byråchefen i riksräkenskapsverket E. B. A. Ehnbohm och
kammarrättsrådet C. T. Wikström med uppdrag att verkställa utredning rö-
rande redogöraransvaret och anmärkningsprocessen jämte därmed samman-
hängande frågor. De sakkunniga, som antagit benämningen *utredningen an-
gående redogöraransvaret m. m.*, har med skrivelse den 20 februari 1960 av-
lämnat betänkande med förslag till förordning om förfarandet i anmärk-
ningsmål m. m. (SOU 1960: 7). Författningsförslaget är såsom *Bihang* fogat
vid förevarande proposition. I betänkandet föreslås att redogöraransvaret
upphör såsom särskild form av tjänsteansvar. Omfattningen av det ansvar
som i stället skall åvila redogörare får enligt utredningen bestämmas av de
skadeståndsregler som gäller för övriga statstjänstemän. I anslutning härtill
föreslås en omdaning av anmärkningsprocessen.

Efter remiss har *yttranden* över betänkandet avgivits av justitiekanslers-
ämbetet, försvarets civilförvaltning, arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalsty-
relsen, generalpoststyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallssty-
relsen, statskontoret, kammarrätten, generaltullstyrelsen, riksräkenskapsver-
ket, statens sakrevision, statens organisationsnämnd, skolöverstyrelsen, do-
mänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i
Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge,

Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Västernorrlands och Västerbottens län, besvärssakkunniga, Föreningen försvarets kassachefer, Föreningen Sveriges kronokamrere, Landsorganisationen i Sverige, Statstjänstemännens riksförbund, Svenska landskommunernas förbund, Svenska stadsförbundet, Sveriges advokatsamfund, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges härads skrivarförening samt Tjänstemännens centralorganisation.

I samband med propositionen har utskottet behandlat två i anledning av densamma väckta, likalydande motioner, nr 653 i första kammaren av herrar *Hedblom* och *Sjönell* samt nr 774 i andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* Motionerna utmynnar i hemställan att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte beakta vad i motionerna anförts. Beträffande motionernas innehåll får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas nedan, hänvisa till motionen II: 774.

Beträffande den närmare innebörden av utredningens förslag samt innehållet av remissyttrandena torde här få hänvisas till redogörelsen i propositionen å s. 7—45.

Departementschefen

I propositionen anför *föredragande departementschefen, statsrådet Sträng:*

»För de statliga tjänstemän som beslutar om utbetalningar och uppbörd — redogörare — gäller en särskild form av ekonomiskt ansvar för riktigheten av vidtagna åtgärder. Detta redogöraransvar är vidsträckt och går längre än vad som gäller för andra statstjänstemän och för icke statliga befattningshavare i motsvarande ställning.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen saknas egentliga författningsbestämmelser om redogöraransvaret. Detta har i stället utbildats genom praxis i den s. k. anmärkningsprocessen, genom vilken redogöraransvaret i det enskilda fallet fastslås. Anmärkningsprocessen försiggår i första instans hos vederbörande revisionsmyndighet samt i andra och i regel sista instans hos kammarrätten. Denna domstols utslag i vissa anmärkningsmål kan dock överklagas och prövas då av regeringsrätten.

Redogöraransvaret drabbar ofta hårt och ej sällan även i fall där redogöraren måste anses ha iakttagit all den omsorg och försiktighet som rimligen kan begäras. Den ersättningsskyldighet som eljest skulle slutligt stanna på redogöraren efterges emellertid i stor utsträckning genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t.

Redogöraransvaret har sedan lång tid tillbaka kritiserats, och dess konsekvenser har betecknats som stötande. Vad sålunda anförts är enligt min mening befogat. Redogöraransvaret i dess nuvarande form synes icke förenligt med modern rättsuppfattning. En särskild olägenhet är, att redogöraransvaret — för att obilliga resultat skall kunna undgås i de särskilda

fallen — nödvändiggör att ett förhållandevis stort antal frågor av ifrågavarande slag måste underställas Kungl. Maj:t.

Utredningen och remissyttrandena visar också, att allmän enighet råder om att redogöraransvaret icke bör kvarstå i nuvarande form. Den allmänna uppfattningen synes vara, att någon särskild grad av ansvar inte erfordras för de statliga redogörarna; redogöraransvaret anses kunna slopas, varvid redogörarna i fråga om ekonomiskt ansvar skulle jämföras med andra statliga tjänstemän.

I några yttranden har emellertid uttalats farhågor för att ett fullständigt avskaffande av det särskilda redogöraransvaret skulle innebära risk för att redogörarna skulle visa minskad noggrannhet och ansvars känsla. Enligt min åsikt behöver man knappast befara sådana konsekvenser. Jag vill här ånyo erinra om att den svenska statsförvaltningen torde vara ensam om att ha ett särskilt ekonomiskt redogöraransvar. Detta saknar sålunda veterligen motsvarighet inte blott utomlands utan även inom riket. Varken enskilda företag eller kommuner har ansett sig böra kräva ett sådant ansvar av sina befattningshavare. Inom statsförvaltningen är för övrigt redogörarna inom riksdagens verk undantagna från det särskilda redogöraransvaret utan att härav torde ha föranletts några olägenheter. Det straffrättsliga och ekonomiska ansvar, som enligt allmänna regler följer med statlig tjänst, bör, såvitt jag kunnat finna, vara tillräckligt även för redogörarna. Att man även enligt dessa allmänna regler kan ställa särskilda krav på noggrannhet och försiktighet hos redogörarna torde ligga i sakens natur.

Av det sagda följer enligt min mening även, att man inte — såsom från vissa håll ifrågasatts — bör uppskjuta reformen i avvaktan på en lagstiftning om det allmänna skadeståndsansvar. En framtida lagstiftning på detta område torde sålunda icke behöva påverka bedömningen av frågan om man bör bibehålla ett särskilt ekonomiskt ansvar gentemot det allmänna för de tjänstemän som är att anse som redogörare. Icke heller finns det enligt min mening anledning att avvakta en lösning av frågan om tjänstemännens ställning i förhandlingsrättshänseende. Denna fråga torde kunna behandlas oberoende av att det föråldrade och från rättslig synpunkt otillfredsställande redogöraransvaret bortfaller och den nuvarande anmärkningsprocessen, såsom jag kommer att förorda i det följande, ersättes med ett mera tidsenligt och till processens egentliga uppgift bättre anpassat förfarande.

Jag förordar därför, att det särskilda redogöraransvaret avskaffas. Enligt utredningens förslag skulle författningsbestämmelser härom ej erfordras. Redogöraransvaret skulle bortfalla som en indirekt konsekvens av den föreslagna omläggningen av anmärkningsprocessen, genom vilken, såsom förut nämnts, redogöraransvaret för närvarande utkräves. Under remissbehandlingen har emellertid påyrkats, att den avsedda åtgärden skall komma till direkt uttryck i ett beslut av statsmakterna.

Dessa synpunkter synes böra beaktas, lämpligen på så sätt att i övergångsbestämmelserna till den nya författningen om anmärkningsprocessen utsäges, att vad som på grundval av författning eller eljest är gällande beträffande särskilt ansvar för statliga redogörare icke längre skall tillämpas.

Även om anmärkningsprocessen närmast tillkommit med tanke på redogöraransvaret, torde dess viktigaste funktion numera vara att snabbt och utan större kostnad avgöra huruvida en vid revision framställd anmärkning är riktig eller ej.

Enligt utredningens uppfattning är ett förfarande, varigenom sådana tolkningsbesked kan erhållas, behövt även efter det redogöraransvaret upphävt. Utredningen har därför föreslagit, att anmärkningsförfarandet skall bibehållas om än i modifierad form och regleras genom en särskild förordning.

De föreslagna reglerna innebär i huvudsak följande. Framställd anmärkning skall i allmänhet delges den myndighet, mot vars räkenskaper anmärkningen riktas, samt sakägaren. Om anmärkning fastställs, skall revisionsmyndigheten tillse, att kronan till fördel fastställt anmärkningsbelopp inflyter och redovisas. Därvid skall, i den mån laga hinder inte möter, beloppet få kvittas mot sakägaren tillkommande fordran hos statsverket, t. ex. lön. Om beloppet inte erlägges frivilligt eller uttages genom kvittning, skall revisionsmyndigheten pröva vilka åtgärder som bör vidtas för beloppets utfående. — I fråga om besvär över fastställd anmärkning föreslås en instansordning som ansluter sig till vad som i motsvarande hänseende gäller i den nuvarande anmärkningsprocessen. Besvärsinstans är således kammarrätten; i vissa fall skall fullföljd kunna ske till regeringsrätten.

Såsom kammarrätten påpekat skiljer sig det föreslagna förfarandet från den nuvarande anmärkningsprocessen i princip därigenom att avsikten inte längre skall vara att erhålla ett avgörande, som, i den mån det innebär bifall till en anmärkning, kan verkställas mot redogörare eller enskilda sakägare såsom en domstols dom. Förfarandet skall i stället klargöra, huruvida grund finnes för att i eljest gällande ordning göra gällande ett anspråk från kronans sida utan att det därvid behöver angivas mot vem eller vilka anspråket skall riktas.

Vid remissbehandlingen har allmänt vitsordats, att anmärkningsprocessen har en viktig funktion att fylla även efter det redogöraransvaret avskaffats. Utredningens förslag i ämnet har också i regel tillstyrkts. Därvid har från flera håll understrukits, att anmärkningsprocessen bör ha den allmänna prägel som nyss angivits. Förslag har även framkommit, som syftar till att på ett mera renodlat sätt ge anmärkningsförfarandet denna inriktning. Sålunda skulle den nya författningen icke ingå på frågan om kvittning av anmärkt belopp, t. ex. mot sakägaren tillkommande lön, utan denna fråga skulle prövas av vederbörande myndighet i varje enskilt fall utifrån de enligt allmänna regler gällande förutsättningarna för kvittning. I konsekvens härmed har besvärssakkunniga förordat, att de delar av den föreslagna förordningen som avser utfående av anmärkt belopp i sin helhet skulle utgå. Enligt de sakkunniga borde vidare vederbörande revisors motpart i anmärkningsmål i främsta rummet vara den myndighet, mot vars räkenskaper anmärkningen riktats.

Den verkställda utredningen och de däröver avgivna yttrandena ger enligt min mening klart vid handen, att man även efter redogöraransvarets avskaffande har behov av att inom statsapparaten äga tillgång till ett särskilt förfarande varigenom revisionsanmärkningar kan prövas och besked om författningarnas innebörd i frågor som beröres av revisionsverksamheten kan erhållas. En anmärkningsprocess i någon form bör alltså bibehållas. Det synes därvid naturligt att — på sätt utredningen gjort — anknyta till den processordning som för närvarande finnes på området, ehuru med de modifieringar som betingas av att ansvarsfrågan icke längre skall prövas i sådan process. Den författning som skall reglera förfarandet bör, på sätt framhållits i de nyssnämnda remissyttrandena, utformas så att förfarandet tydligt framstår som en för den statliga förvaltningsapparaten intern angelägenhet. I enlighet härmed bör, såsom besvärssakkunniga föreslagit, författningen icke uppta bestämmelser om hur kronans anspråk på anmärkta belopp skall realiseras. Denna fråga bör handläggas av vederbörande myndighet enligt eljest gällande regler. Att detta icke innebär att myndigheterna kan visa minskat intresse för att tillvarataga kronans rätt behöver väl knappast ut-sägas. Det ligger i sakens natur att revisionsmyndigheterna i sådana frågor biträder övriga myndigheter och tar erforderliga inittiv. För sådant ändamål bör revisionsmyndigheterna erhålla underrättelse om vidtagna åtgärder.

Av betydelse för bedömningen, om och i vilken utsträckning en anmärkning som gillats bör leda till att kronan framställer krav mot enskild person, blir i vad mån myndigheterna genom förlikning eller eljest kan efterge en statens fordran. Ett klarläggande av myndigheternas befogenheter på detta område är att emotse tämligen snart, när utredningen angående redogöraransvaret slutfört pågående översyn av reglerna om formerna för eftergift, avskrivning och bevakning av statens fordringar.

I linje med vad jag nyss förordat bör ligga, att revisorns motpart i anmärkningsmål i främsta rummet blir den myndighet, mot vars räkenskap anmärkningen riktas. Besvärsmålet bör därför tillkomma denna myndighet. På grund av det intresse redogöraren och sakägaren kan ha av anmärkningsmålet utgång och med hänsyn till målets betydelse för eventuella framtida återkrav från statens sida torde emellertid även redogöraren och sakägaren i princip böra tillerkännas partsställning. Om det från början står klart, att krav mot sakägaren inte kommer att framställas, finns dock inte anledning att dra in honom i processen. I sådant fall synes det icke erforderligt att anmärkningen delges sakägaren.

I detta sammanhang vill jag med några ord beröra en särskild fråga, som rör formerna för att utställa anmärkningar till yttrande. Huruvida yttrande skall inhämtas eller ej prövas i första hand av den tjänsteman som förbereder målet hos revisionsmyndigheten. Enligt nuvarande praxis kan denne tjänsteman, om han inte anser att anmärkningen bör gillas, underrätta revisorn för att bereda denne tillfälle att återkalla sin anmärkning. Vidhålls det oaktat anmärkningen, hänskjutes målet i befintligt skick till revisionsmyndighetens avgörande. Utredningen har föreslagit, att bestämmelser

härom skall upptagas i förordningen. Enligt min uppfattning är detta icke erforderligt. Det avsedda förfarandet torde nämligen kunna tillämpas utan särskilt författningsstöd, om — såsom utredningen föreslagit och jag kan tillstyrka — det uttryckligen föreskrives, att en anmärkning inte får gillas, med mindre den utställts till yttrande. I den avsedda situationen får revisionsmyndigheten vid sin prövning av målet antingen ogilla anmärkningen eller besluta om delgivning.

Enligt utredningens förslag skall revisionsmyndigheten kunna avvisa en anmärkning, om det anmärkta beloppet är ringa eller ärendets fortsatta handläggning eljest kan antagas vålla mer arbete och kostnad än som är skäligt, varvid självfallet hänsyn bör tagas till att det likväl kan vara av intresse att få saken avgjord i särskilda fall, såsom att det rör sig om en tid efter annan återkommande intäkt eller utgift eller att den myndighet vars räkenskap anmärkningen avser påfordrar att den prövas. Jag biträder detta förslag, som även innebär att de reviderande tjänstemännen kan underlåta att ta upp bagatellsaker. — Ett avvísingsbeslut som meddelats enligt den ifrågavarande regeln bör, såsom utredningen föreslagit, inte få överklagas.

Med den uppläggnig av anmärkningsprocessen som här angivits synes betänkligheter inte behöva hysas mot utredningens förslag, att om en anmärkning mot viss åtgärd ogillats, ny anmärkning mot samma åtgärd skall få framställas i den mån ny grund för anmärkningen kan åberopas. Även den föreslagna förlängningen av preskriptionstiden — som i praktiken icke torde få nämnvärd betydelse — framstår som naturlig med hänsyn till processens ändrade inriktning.

På sätt kammarrätten och besvärssakkunniga förordat, synes kammarrätten böra bli slutinstans i mål enligt den föreslagna förordningen. Därigenom vinnes en viss lättnad i regeringsrättens arbetsbörda.

Ett särskilt anmärkningsförfarande tillämpas för närvarande i fråga om anmärkning mot debitering av skatt och dylikt. I dessa fall har redogöraransvaret för debiteringsförrättaren redan i praktiken upphört. Anmärkningen riktas nämligen direkt mot den skattskyldige, vilken om anmärkningen gillas blir ålagd att erlägga det anmärkta beloppet. Utredningen har föreslagit, att denna del av anmärkningsprocessen i stort sett oförändrad skulle inordnas i det av utredningen föreslagna förfarandet.

Jag har i det föregående intagit den ståndpunkten, att den nya författningen om anmärkningsprocessen inte bör innehålla några regler om hur kronans anspråk på anmärkta belopp skall realiseras. Det bör även framhållas, att något behov av att genom anmärkningsprocessen pröva de avsedda debiteringsfrågorna knappast föreligger. Den besvärssordning skatte- och uppbörsförfattningarna föreskriver torde nämligen vara tillfyllest. Vissa skatter, bl. a. de på vilken förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning är tillämplig, har redan helt undantagits från anmärkningsförfarandet. Beträffande oriktig avgiftsberäkning hos tullverket gäller särskilda anmärkningsregler. Jag har därför kommit till den uppfatt-

ningen, att skatter och allmänna avgifter bör lämnas helt utanför anmärkningsprocessen.

I fråga om de skatter på vilka uppbördsförordningen är tillämplig — bl. a. skatterna på inkomst och förmögenhet — har den inom riksrevisionsverket verkställda eftergranskningen av debiteringar alltjämt betydelse. I regel rättas emellertid vid granskningen konstaterade felaktigheter efter påpekande genom vederbörande länsstyrelses försorg. Enligt min mening bör man anknyta till detta förfarande och överlåta åt länsstyrelserna att taga ställning till de anmärkningar mot debiteringsbeslut som framkommit inom riksrevisionsverket. För att tillförsäkra detta verk inflytande på ärendenas vidarebehandling bör samtidigt — i avbidan på att pågående utredning om ett allmänt ombud i uppbördsprocessen blir slutförd — vederbörande revisor tillerkännas rätt att överklaga länsstyrelsens beslut i sådana uppbördsfrågor som anhängiggjorts av honom. Vad jag här förordat föranleder ändring av 68 § 2 mom., 70 § 2 mom. och 86 § uppbördsförordningen.

En särskild form av redogöraransvar och anmärkningsprocess förekommer enligt §§ 213 och 215 läroverksstadgan (SFS 1958:335). Liksom utredningen anser jag att anledning inte föreligger att i detta sammanhang ändra vad som enligt nyss nämnda bestämmelser gäller i fråga om kommuns ansvarighet gentemot statsverket.

Det av utredningen framlagda författningsförslaget har, under beaktande av de synpunkter som redovisats i det föregående, bearbetats inom finansdepartementet. Därvid har även iakttagits vissa under remissbehandlingen gjorda påpekanden av i huvudsak författningsteknisk natur. Vidare har förslag till erforderliga ändringar i uppbördsförordningen utarbetats.

De bestämmelser som innefattas i de sålunda upprättade författningsförslagen torde böra träda i kraft den 1 januari 1962.

Ytterligare erfordras följdändringar i vissa administrativa författningar, bl. a. de som reglerar rätten till fullföljd i avlönings- och anmärkningsmål samt sådana instruktioner och stadgar för ämbetsverk och myndigheter som innehåller bestämmelser om anmärkningsförfarandet.»

Utskottet

I propositionen föreslås på grundval av ett av utredningen angående redogöraransvaret m. m. framlagt betänkande, att det särskilda ansvar, som åvilar statlig redogörare skall upphävas. I samband härmed föreslås en modernisering av anmärkningsprocessen.

De i anledning av propositionen väckta, likalydande motionerna utmynnar i hemställan att riksdagen vid behandlingen av propositionen måtte beakta vissa i motionerna närmare angivna önskemål, vilka i huvudsak innefattar följande: Riksdagen bör i samband med att redogöraransvaret upphäves klart uttala, att ändamålet med reformen är att starkt begränsa redogörarens

ekonomiska ansvar. Vidare bör lydelsen av den föreslagna förordningen om förfarandet i anmärkningsmål omarbetas så att uttrycket »felaktigheten» utgår såsom beteckning för det förhållande som uppmärksamrats av revisorn vid hans räkenskapsgranskning och som är föremål för behandling i anmärkningsprocessen. Föreskrift bör meddelas om att revisionsmyndighetens beslut alltid skall delgivas den myndighet mot vars räkenskap anmärkning riktats. Slutligen bör en i 8 § av den vid propositionen fogade texten till nämnda förordning förekommande, oriktig hänvisning till 3 § rättas till att avse 4 §.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot det huvudsakliga innehållet av Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Vad angår motionärernas önskemål att riksdagen skall på visst sätt uttala sig angående ändamålet med det särskilda redogöraransvarets upphävande, får utskottet erinra om att nämnda reform enligt den anförda motiveringen syftar till att de statliga redogörarna i fråga om ekonomiskt ansvar skall bli likställda med andra statliga tjänstemän. Det torde ligga i sakens natur att ansvaret härigenom avsevärt begränsas, även om jämväl enligt allmänna regler för tjänstemäns ansvar gentemot det allmänna särskilda krav ställes på noggrannhet och försiktighet hos redogörarna med hänsyn till beskaffenheten av deras tjänster. Ytterligare uttalande rörande omfattningen av redogörarnas ekonomiska ansvar efter reformen torde ej erfordras i förevarande sammanhang.

Beträffande bruket i författningsförslaget av uttrycket »felaktigheten» har motionärerna anført, att därmed själva lagen redan från början tagit ställning i målet till förmån för revisorn och mot den myndighet vars räkenskap anmärkningen avser. Det i förslaget använda framställningssättet avviker ej i förevarande hänseende från vad som är brukligt. Detta framställningssätt innebär givetvis icke att anmärkningen skall presumeras vara riktig. Då dessutom en ändring till överensstämmelse med motionärernas önskan skulle medföra en tyngre avfattning, finner sig utskottet ej kunna tillstyrka den av motionärerna förordade omformuleringen.

Av bestämmelserna i förslaget till förordning om förfarandet i anmärkningsmål följer, att revisionsmyndighets beslut, varigenom anmärkning gillats, städe skall bli föremål för delgivning med myndighet mot vars räkenskap anmärkningen riktats. På samma sätt skall myndigheten delgivas beslut om avvisning eller ogillande av anmärkning, därest anmärkningen före avgörandet blivit utställd till delgivning med myndigheten. Motionärernas önskemål i förevarande del syftar sålunda till att delgivning skall äga rum även beträffande beslut varigenom anmärkning avvisats eller ogillats utan att föregående delgivning med myndigheten ansetts behövlig. Det synes uppenbart att de beslut som här kommer i fråga blott undantagsvis kan vara av större intresse för ifrågavarande myndighet. I den mån sådant intresse föreligger torde myndigheten med lätthet kunna av eget initiativ skaffa sig kännedom om avgörandet. Att en anmärkning beträffande viss räkenskap är ifrågasatt blir bekant för myndigheten genom att revisorn förhör sig om

möjligheten att få rättelse till stånd utan formell anmärkning. Då härtill kommer att de i förslaget upptagna delgivningsreglerna torde på ett naturligt sätt ansluta till vad som gäller på övriga områden av rättslivet, finner utskottet ej anledning att tillstyrka en utvidgad, förfarandet tyngande delgivningsskyldighet.

Som motionärerna påpekat bör den oriktiga hänvisningen i 8 § förslaget till förordning om förfarandet i anmärkningsmål rättas.

I andra än nu särskilt behandlade avseenden har utskottet ej funnit anledning till anmärkning mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande proposition samt motionerna I: 653 och II: 774 måtte — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i de genom propositionen framlagda författningsförslagen — för sin del antaga dessa förslag med den ändringen däri, att 8 § i förordningen om förfarandet i anmärkningsmål erhåller följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

8 §.

Har annan revisionsmyndighet än kammarrätten meddelat slutligt beslut i anmärkningsmål och har ej anmärkningen därvid avvisats med stöd av 5 §, må talan mot beslutet föras genom besvär hos kammarrätten av revisorn samt av myndighet eller annan, mot vars räkenskap anmärkningen riktats, ävensom av tjänsteman, som i 3 § sägs, och sakägare.

Har annan revisionsmyndighet än kammarrätten meddelat slutligt beslut i anmärkningsmål och har ej anmärkningen därvid avvisats med stöd av 5 §, må talan mot beslutet föras genom besvär hos kammarrätten av revisorn samt av myndighet eller annan, mot vars räkenskap anmärkningen riktats, ävensom av tjänsteman, som i 4 § sägs, och sakägare.

Över annat — — — — — icke föras.

Stockholm den 16 maj 1961

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Ahlkvist*, Branting, Ferdinand Nilsson, Nyström, Gezelius, Alexanderson, Erik Svedberg* och Hilding;

från a n d r a kammaren: fru Gärde Widemar, fru Boman, herrar Östrand, Gustafsson i Borås, fru Löfqvist, herrar Johansson i Dockered, Martinsson och fröken Andersson i Strängnäs.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.